

Crna Gora
GLAVNI GRAD
GRADONAČELNIK
Broj:01-018/25-8402/1
Podgorica, 17. decembar 2025. godine

Crna Gora Pisarnica - Glavni grad - Podgorica				
Primljeno: 17-12-2025				
Org. jed.	Jed. klas. znak	Redni broj	Prilog	Vrijednost
02-	016	25-	1698	

SKUPŠTINA GLAVNOG GRADA

PODGORICA

Na osnovu člana 58 stav 1 tačka 2 Zakona o lokalnoj samoupravi („Službeni list Crne Gore“, br. 2/18, 34/19, 38/20, 50/22, 84/22, 81/25 i 98/25), člana 100 stav 1 tačka 2 Statuta Glavnog grada („Službeni list Crne Gore – Opštinski propisi“, br: 8/19, 20/21, 49/22 i 51/25), dostavljam **Povelju o društvenoj koheziji Glavnog grada Podgorice, sa Predlogom odluke o usvajanju Povelje o društvenoj koheziji Glavnog grada Podgorice.**

Za predstavnika predlagača prilikom razmatranja ovog materijala u Skupštini Glavnog grada i njenim radnim tijelima, određena je **Nađa Ljiljanić**, zamjenica Gradonačelnika Glavnog grada Podgorice.

GRADONAČELNIK,
Prof. dr Saša Mujović

Vlada
Crne Gore

PEACEBUILDING
FUND

POVELJA O DRUŠTVENOJ KOHEZIJI GLAVNOG GRADA- PODGORICE

Zajedno

za opšte dobro

Jačanje povjerenja građana u institucije i izgradnja otpornih zajednica

PREAMBULA

Glavni grad Podgorica:

Polazeći od posvećenosti demokratskim načelima i vladavini prava, koji potvrđuju odlučnost da se unaprijedi društvena kohezija i jednakost među svojim građanima,

Pozivajući se na Ustav Crne Gore koji garantuje nepovredivost i ravnopravnost ljudskih prava i sloboda, zabranu svakog oblika diskriminacije (član 8), zabranu izazivanja ili podsticanja mržnje ili netrpeljivosti po bilo kom osnovu (član 7) i koji posebno afirmiše ravnopravnost žena i muškaraca (član 18),

Ističući ustavno pravo građanki i građana na lokalnu samoupravu (član 22), kao jedan od ključnih temelja demokratskog društva i decentralizacije javne vlasti,

Vodeći se međunarodnim standardima i obavezama koje je Crna Gora preuzela i koja štite ljudska prava i podstiču inkluziju,

Uvjereni da je društvena kohezija temelj stabilne, pravedne i solidarne zajednice, zasnovane na povjerenju, dijalogu i zajedničkom radu svih njenih članova,

U duhu zaštite dostojanstva svakog čovjeka, kao i potrebe da se zajednica učini otpornijom na pojave govora mržnje, rodno zasnovanog nasilja, nasilja prema i među djecom i mladima,

U skladu sa članom 44 stav 1 i 6 Zakona o lokalnoj samoupravi, kojim je propisano da Skupština izražava svoj stav u odnosu na pojedina sistemska pitanja iz sopstvene nadležnosti, kao i u odnosu na rad organa lokalne uprave i javnih službi,

Skupština Glavnog grada Podgorica na osnovu člana 60 stav 1 Statuta Glavnog grada („Sl.list Crne Gore - opštinski propisi", br. 8/19, 20/21, 49/22 i 51/25) usvaja Povelju o društvenoj koheziji Glavnog grada Podgorice kojom potvrđuje svoju odgovornost, posvećenost i političku volju da gradi zajednicu utemeljenu na ljudskim pravima, inkluzivnosti, ravnopravnosti i društvenoj pravdi.

I UVOD

Povelja o društvenoj koheziji Glavnog grada Podgorice predstavlja zajedničku viziju i sadrži akcioni okvir za djelovanje u pravcu stvaranja inkluzivnog i povezanog društva. Glavni grad Podgorica prepoznaje značaj društvene kohezije kao temelja održivog razvoja i kvaliteta života svojih građana, a njena uspješna primjena zahtijeva angažman svih – od lokalnih donosioca odluka do svakog pojedinca. Na taj način, Podgorica postaje primjer zajednice koja prepoznaje da su povjerenje, jedinstvo u različitosti i solidarnost temelji održivog razvoja. Kroz sprovođenje ove Povelje, stvaramo uslove u kojima se svaki građanin/ka osjeća prihvaćeno, podržano i povezano sa zajednicom – što je i suština društvene kohezije kojoj težimo.

Povelja je utemeljena na principima sadržanim u Ustavu Crne Gore i širem zakonodavnom okviru koji garantuje ljudska i manjinska prava, socijalnu zaštitu i jednakost. Takođe, Povelja je u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi („Sl. list Crne Gore“, br. 2/18, 34/19, 38/20, 50/22, 84/22, 84/22, 81/25, 98/25), Zakonom o zabrani diskriminacije („Sl. list Crne Gore“, br. 46/10, 40/11, 18/14, 42/17), Zakonom o manjinskim pravima i slobodama („Sl. list Republike Crne Gore“, br. 031/06, 51/06, 38/07, „Sl. list CG“, br. 2/11, 8/11 i 31/17), Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Sl. list Crne Gore“, br. 27/13, 1/15, 42/15, 47/15, 56/16, 66/16, 1/17, 31/17, 42/17, 50/17, 59/21, 145/21, 03/23, 48/24, 84/24, 33/25, 122/25), Zakonom o rodnoj ravnopravnosti („Sl. list Republike Crne Gore“, br. 46/07, „Sl. list CG“, br. 73/10, 40/11, 35/15) i drugim relevantnim propisima.

Takođe, Povelja je usklađena sa međunarodnim standardima i obavezama koje je Crna Gora preuzela kao članica Ujedinjenih nacija i Savjeta Evrope. Država je ratifikovala niz ključnih konvencija koje promovišu ljudska prava i inkluziju, uključujući: Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima, Međunarodnu konvenciju o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, Konvenciju o pravima osoba sa invaliditetom, Konvenciju o eliminaciji svih oblika diskriminacije nad ženama, Konvenciju o pravima djeteta, Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina, Evropsku socijalnu povelju i druge. Načela sadržana ovom Poveljom, u skladu sa međunarodnim standardima i osnivačkim aktima Evropske Unije, uz osnaživanje učešća građana, promovišu jednakost, kulturnu i društvenu raznolikost, socijalnu uključenost i zabranu diskriminacije.

Primjenom Povelje, Glavni grad daje doprinos ostvarenju Ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih nacija, naročito cilja 10 (smanjenje nejednakosti unutar i među društvima), cilja 11 (održivi i inkluzivni gradovi), cilja 5 (rodna ravnopravnost) i cilja 16 (mir, pravda i snažne institucije).

Na putu ka članstvu u Evropskoj uniji, Crna Gora dosljedno pokazuje posvećenost vrijednostima na kojima se temelji EU i ispunjavanju evropskih standarda u oblasti vladavine prava, osnovnih prava i socijalne politike. Evropske integracije zahtijevaju izgradnju uključivog društva zasnovanog na povjerenju i međusobnoj saradnji. U tom kontekstu, ova Povelja reafirmiše evropske vrijednosti ljudskog dostojanstva, slobode, demokratije, jednakosti, vladavine prava i ljudskih prava na lokalnom nivou. Njena implementacija jača lokalnu demokratsku kulturu, dijalog i saradnju, čime Glavni grad Podgorica doprinosi evropskim interakcijama kompletnog društva i prepoznavanju značaja društvene kohezije.

Povelja o društvenoj koheziji Glavnog grada Podgorice prepoznaje, preuzima i operacionalizuje ključne principe sadržane u relevantnim međunarodnim, nacionalnim i lokalnim strateškim dokumentima. Njena načela – uključivanje marginalizovanih grupa, promocija rodne ravnopravnosti, aktivno učešće mladih, otvoreno upravljanje i odgovorni mediji – u potpunosti su usklađena sa:

- međunarodnim okvirom „Pakt za budućnost“, naročito ciljevima 3 (inkluzivni i pravedni razvoj) i 5 (digitalna transformacija za sve),
- nacionalnim strateškim dokumentima koje je usvojila Vlada Crne Gore: Strategijom održivog razvoja do 2030. godine, Strategijom za interkulturalizam i društvenu koheziju 2025–2028, Strategijom razvoja sistema socijalne i dječje zaštite 2025–2028, Strategijom reforme obrazovanja 2025–2035, Strategijom za mlade 2023–2027, Nacionalnom strategijom rodne ravnopravnosti 2025–2029, Strategijom za unaprjeđenje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori 2024–2028, Nacionalnim programom razvoja kulture 2023–2027, Medijskom strategijom Crne Gore 2023–2027, kao i poglavljem o participativnosti iz Strategije reforme javne uprave 2022–2026,
- strateškim dokumentima Glavnog grada, uključujući Strateški plan razvoja Podgorice, Lokalni akcioni plan za mlade 2025–2026, kao i tematski povezane planove u oblastima socijalne zaštite, kulture, rodne ravnopravnosti, posebno Lokalni akcioni plan za unaprjeđenje socijalne inkluzije i razvoj usluga socijalne i dječje zaštite 2025–2027.
- Članstvom Glavnog grada Podgorice u globalno prepoznatljivoj Mreži snažnih gradova (Strong Cities Network) koja je posvećena rješavanju svih oblika mržnje, ekstremizma i polarizacije.

Povelja predstavlja dokument lokalne samouprave koji integriše ove vrijednosti i preporuke u jasan okvir ciljeva, načela, obaveza i konkretnih mjera. Ova Povelja ima za cilj da usmjeri i koordinira djelovanje svih ključnih aktera u zajednici ka izgradnji snažnijeg povjerenja, inkluzije i solidarnosti. Time se želi obezbijediti da Podgorica ostane i unaprijedi se kao sredina u kojoj različitost nije izvor podjele već izvor **zajedničke snage**, gdje građani/ke aktivno učestvuju u donošenju odluka, a institucije djeluju transparentno i u službi građana. Povelja je operativna po karakteru – ona definiše konkretne korake i odgovornosti koji će omogućiti da se načela društvenog sklada sprovedu u praksi na lokalnom nivou.

II: Načela

Povelja se zasniva na nekoliko temeljnih načela koja će voditi sve aktere u planiranju i sprovođenju mjera za društvenu koheziju:

1. **Ljudska prava, jednakost i nediskriminacija:** Poštovanje osnovnih prava svakog pojedinca temelj je svih aktivnosti. Svi građani Podgorice su ravnopravni, bez obzira na pol, porijeklo, etničku pripadnost, vjeru, invaliditet, starost, rasu, seksualnu orijentaciju ili bilo koje drugo lično svojstvo. Nulta tolerancija se primjenjuje prema bilo kojem obliku diskriminacije ili govora mržnje, u skladu sa zakonima o zabrani diskriminacije i međunarodnim konvencijama o ljudskim pravima, a lokalne institucije se obavezuju na proaktivno djelovanje u sprječavanju nejednakosti, diskriminacije i kršenja ljudskih prava svih građana i građanki.
2. **Društvena solidarnost:** Jačanje osjećaja zajedništva je jedan od osnovnih ciljeva Povelje. Zajednica se gradi na principu da niko ne bude zapostavljen ili izostavljen. Snaga zajednice je u

povezanosti i osjećaju pripadnosti i doprinosa zajednici. Posebno se vodi računa o najugroženijima – pruža im se podrška, osnažuju se i uključuju u društvene tokove. Solidarnost među građanima, generacijama i grupama podrazumijeva međusobnu pomoć, dijeljenje resursa i znanja, te zajedničko suočavanje sa izazovima, kako bi cijelo društvo napredovalo kao cjelina.

3. **Participativnost i transparentnost:** Građanska participacija u kreiranju lokalnih politika i projekata je obezbijedena i ohrabrena na svim nivoima, u smislu da se odluke donose otvoreno i odgovorno, uz dostupnost informacija javnosti. Lokalna uprava redovno sprovodi javne rasprave, dijaloge sa zajednicom, inicijative i online ankete kako bi glas građana bio uključen u politike.
4. **Međusektorska saradnja:** Kompleksni društveni izazovi zahtijevaju udruženo djelovanje javnog, privatnog i civilnog sektora. Ovo načelo podrazumijeva uspostavljanje partnerstava između lokalne samouprave, državnih institucija, nevladinih organizacija, poslovne zajednice, akademskih ustanova i drugih aktera. Kroz koordinaciju i razmjenu znanja izbjegava se preklapanje aktivnosti i postiže veći učinak. Zakonski okvir već predviđa uključivanje što više različitih aktera u pružanju socijalnih usluga – na tome gradimo dalju saradnju svih sektora.
5. **Održivi razvoj i usklađenost sa standardima:** Sve mjere moraju biti održive na duži rok i usklađene sa nacionalnim strateškim dokumentima i standardima EU. Pri planiranju i sprovođenju aktivnosti u obzir se uzimaju ciljevi zaštite životne sredine očuvanja biodiverziteta i ekosistemskih usluga, ekonomske održivosti i socijalne uključenosti. Povelja slijedi preporuke Agende 2030 Ujedinjenih nacija (Ciljevi održivog razvoja) i relevantne EU politike iz poglavlja 19 (socijalna politika i zapošljavanje), kako bi se osigurao napredak Crne Gore ka evropskim integracijama kroz unapređenje društvene kohezije.
6. **Kultura mira i tolerancije:** Promoviše se nenasilje, dijalog i međusobno poštovanje umjesto konfrontacija, koje udaljavaju i ne vode do rješenja. Edukacijom, kulturnim i sportskim događajima njeguje se kultura uvažavanja različitosti i interkulturni dijalog. Glavni grad Podgorica, kao građanska i politička zajednica baštini multietnički i multikulturni sklad, te će sve aktivnosti biti usmjerene ka jačanju tog sklada i prevenciji konflikata, predrasuda, podjela i polarizacija u društvu.

III: Ciljevi povelje

Ovom Poveljom utvrđuju se ključni ciljevi koji će usmjeravati zajedničke napore Glavnog grada Podgorica, njenih institucija, stanovnika i partnera ka jačanju društvene kohezije:

1. **Unaprjeđenje inkluzije i jednakih mogućnosti :** Omogućiti ravnopravno učešće svih građana u društvenim procesima, s akcentom na inkluziju svih ranjivih društvenih grupa kako bi ravnopravno ostvarili svoja prava. Konačni cilj je da svi građani imaju jednake šanse za razvoj i dostojanstven život u zajednici. Ovaj cilj podrazumijeva zalaganje, ohrabrenje, pozivanje na slobodu i iniciranje rješavanja svih pitanja koja su od značaja za građane i društvo u cjelini, kao i

jačanje osjećanja uvažnosti mišljenja građana i njegove mogućnosti da svojom inicijativom dovede do unaprjeđenja sistema.

2. **Jačanje povjerenja između građana i institucija:** Unaprijediti povjerenje između građana i lokalnih institucija kroz transparentan, odgovoran rad uprave i aktivno učešće građana u donošenju odluka. Podgorica će negovati otvoreni dijalog putem kojeg će građanima omogućiti aktivno učešće u donošenju odluka i zajednički rad za opšte dobro, te otvoreno i jasno informisati građane o odlukama i aktivnostima lokalne uprave. Glavni grad posebno podstiče omladinske inicijative i mehanizme učešća mladih (omladinski savjeti, forumi, budžet za mlade) u procesima odlučivanja na lokalnom nivou.
3. **Podsticanje participativne demokratije i aktivnog građanstva-** Razvijati mehanizme i alate za kontinuirano uključivanje građana u procese planiranja, odlučivanja i praćenja javnih politika. To podrazumijeva osnivanje lokalnih savjeta, organizovanje javnih rasprava i forumskih sesija, kao i uvođenje digitalnih platformi za predlaganje i praćenje inicijativa. Time se osnažuju građani da prepoznaju svoje ulogu u zajednici i doprinose njenom razvoju.
4. **Inkluzija ranjivih grupa:** Osnažiti sve ranjive i marginalizovane grupe, kako bi ravnopravno ostvarivali svoja prava. Ključni cilj je smanjenje nejednakosti, isključivanja i eliminisanje svih oblika diskriminacije, uz princip da socijalne usluge budu dostupne svima kojima su potrebne.
5. **Jačanje socijalne kohezije i međugeneracijske solidarnosti:** Podići nivo solidarnosti između generacija kroz programe koji povezuju mlade i starije. Stariji sugrađani treba da ostanu aktivni članovi zajednice, a mladi da kroz volontarizam i inicijative uče od starijih i pomažu im, čime se gradi međusobno razumijevanje i podrška. Programi i aktivnosti treba da povezuju različite generacije kroz zajedničke kulturne, sportske, edukativne i društvene inicijative, smanjujući socijalnu izolaciju i povećavajući međusobno povjerenje.
6. **Zajednička odgovornost i otpornost zajednice:** Podstaci sve sektore društva na saradnju u rješavanju lokalnih i društvenih problema radi opšteg dobra. To podrazumijeva zajednički rad na prevenciji siromaštva, nasilja i polarizacije u društvu, kao i na izgradnji otpornih zajednica spremnih da odgovore na ekonomske, socijalne ili krizne izazove. Kroz zajedničke akcije, volonterske aktivnosti i partnerstva jačace se društvena povezanost i sigurnost u lokalnim zajednicama.
7. **Društvena kohezija kroz sport:** Gradske sportske i socijalne politike i programi biće višedimenzionalno fokusirani i na promovisanje društvene kohezije. To podrazumijeva i sprovođenje inkluzivnih sportskih programa, fizičkog obrazovanja i aktivnosti za osobe s invaliditetom (OSI), starije, mlade i marginalizovane grupe kao i korišćenje sportskih manifestacija za unapređenje društvenih odnosa, promociju tolerancije, solidarnosti i interkulturalnog dijaloga.
8. **Mladi - nosioci izgradnje društvene kohezije:** Glavni grad podstiče aktivnu participaciju mladih u svim sferama javnog i društvenog života, osigurava njihovo učešće u procesima donošenja

odluka kao ključnih aktera društvene kohezije i održivog razvoja zajednice i unaprijeđuje mogućnosti i kapacitete za njihovu veću vidljivost na tržištu rada i zapošljavanju.

9. **Unaprjeđenje saobraćajne infrastrukture i sigurnosti-**Povećati bezbjednost i efikasnost saobraćaja kroz modernizaciju ukupnog saobraćanog okruženja- signalizacije, uređenje parking prostora, promociju alternativnih vidova prevoza i obrazovanje građana o saobraćajnoj kulturi. Poseban fokus treba staviti na izgradnju i rekonstrukciju trotoara, biclističkih staza i pješačkih prelaza, čime bi se povećala bezbjednost najranjivijih učesnika u saobraćaju.
10. **Razvoj društvene kohezije kroz kulturu i turizam:** Glavni grad će posvećeno doprinositi razvoju društvene kohezije i kroz efikasno korišćenje turističkih i kulturnih potencijala. Valorizacija kulturne i istorijske baštine, organizovanje javnih tribina, uspostavljanje centara za promociju turizma, digitalizacija informacija i olakšan pristup posjetiocima, su neki od katalizatora kojima se jača društvena kohezija, doprinosi održivom turizmu i povezivanju kroz zajedničko nasljeđe. Valorizacija turističkih i kulturnih potencijala mora se sprovoditi isključivo na principima održivog turizma i zaštite prirode.
11. **Poboljšanje društvene kohezije kroz prevenciju nasilja:** Razvijanje obrazovnih programa, poput radionica za djecu, roditelje i nastavno osoblje, sa holističkim fokusom na stvaranje sigurnog i podržavajućeg okruženja za mlade. Ekološko obrazovanje i boravak u prirodi doprinosi smanjenju stresa i nasilja, a Agencija za upravljanje zaštićenim područjima Podgorice ima kapacitete za sprovođenje terenskih edukativnih programa u zaštićenim područjima.
12. **Povezivanje lokalne zajednice i obrazovnog sistema-** Povezivanje lokalne zajednice i obrazovnog sistema- aktivno uključivanje škola, univerziteta i lokalnih inicijativa u razvoj programa u oblastima obrazovanja, sporta, kulture i društveno relevantnih aktivnosti. Intencija Glavnog grada je realizacija obrazovnih programa za djecu sa invaliditetom, te da se kroz otvoreni dijalog i participaciju svih relevantnih aktera aktivno učestvuje u kreiranju programa.
13. **Jačanje društvene kohezije kroz borbu protiv dezinformacija i govora mržnje u javnom prostoru:** Glavni grad će kroz najširu saradnju sa društvenim akterima i stručnim strukturama doprinositi prevenciji i sprječavanju objavljivanja netačnih i neprovjerenih informacija stanovništva Podgorice i smanjivanju uticaja štetnih medijskih narativa, posebno prema mladima i drugim ranjivim grupama. Kroz osnaživanje medijske pismenosti i uspostavljenu komunikaciju i saradnju sa obrazovnim strukturama, akademskim ustanovama, organizacijama civilnog društva, medijskim i drugim strukovnim asocijacijama, doprinosiće se sprječavanju slabljenja društvene kohezije i povjerenja.
14. **Unaprjeđenje kvaliteta života i održivog razvoja:** Kroz mjere definisane ovom poveljom poboljšaće se kvalitet života u Podgorici – od čiste i zdrave životne sredine, infrastrukturne opremljenosti i unaprijeđenog javnog prevoza u duhu održive mobilnosti, kulturne i sportske ponude koja zbližava ljude do aktivnosti koje doprinose i očuvanju i efikasnom upravljanju

zaštićenim prirodnim dobrima (parkovi prirode i spomenici prirode na teritoriji Glavnog grada) i zaštiti biodiverziteta, kao ključnim resursima „zelenog i održivog razvoja“. Posebna pažnja posvećuje se održivom razvoju zajednice, u skladu sa Ciljevima održivog razvoja (SDG) i evropskim standardima, kako bi razvoj grada bio inkluzivan, zelen i održiv za buduće generacije.

15. **Suzbijanje svih oblika diskriminacije, ksenofobije, netolerancije i nasilja i jačanje društvene kohezije:** Primjenjući princip nulte tolerancije prema diskriminaciji po bilo kom osnovu (etnička, vjerska, starosna, invaliditet, rodni identitet i seksualna orijentacija i dr.) Glavni grad će proaktivno doprinositi uspješnim širim mjerama zaštite i pomoći. To podrazumijeva i borbu protiv govora mržnje (u javnom diskursu kao i na društvenim mrežama) predrasuda i stereotipa, kao i sprječavanje nasilja u porodici, vršnjačkog nasilja i rodno zasnovanog nasilja, kao i protiv drugih negativnih pojava koje predstavljaju rizik za društvenu koheziju u Glavnom gradu. Kultura dijaloga, tolerancija i poštovanja ljudskog dostojanstva promovisaće se kroz obrazovne, kulturne i medijske aktivnosti, kako bi se gradio dugoročan sklad u zajednici.
16. **Podsticanje lokalnog ekonomskog razvoja i preduzetništva-** Glavni grad posebnu pažnju pruža unaprjeđenju lokalnog ekonomskog razvoja, osnaživanju građana i podsticanju preduzetničkog duha, u smislu doprinosa smanjenju društvenih nejednakosti, jačanju ekonomske stabilnosti i stvaranju uslova za aktivno učešće svih grupa stanovništva u ekonomskom i društvenom životu grada. Kroz razvoj finansijskih i nefinansijskih podsticaja, kreiranje povoljnog poslovnog okruženja i unapređenje institucionalne podrške preduzetnicima, nadležni organ za preduzetništvo i investicije podstiče kapacitete malih i srednjih preduzeća i podstiče razvoj novih biznisa. Posebnu pažnju zaslužuje unaprjeđenje inovativnih i zelenih djelatnosti, koje ne samo da doprinose ekonomskom rastu već i razvijaju održive modele poslovanja u skladu sa savremenim evropskim standardima.
17. **Inovativnost i digitalna transformacija-**Glavni grad Podgorica podstićaće inovaciju i digitalnu transformaciju u svim sektorima, u cilju efikasnijeg i inovativnog pristupa rješavanju problema kroz upotrebu digitalne tehnologije. Razvijaće se digitalne platforme za participaciju, u smislu bolje povezanosti građana sa institucijama, a posebna pažnja je posvećena i digitalnim alatima i platformama koje omogućavaju mladima aktivno učešće u donošenju odluka i praćenju javnih politika.

IV: Obaveze i uloge ključnih aktera

Društvena kohezija se ne može ostvariti djelovanjem samo jedne institucije – potrebna je koordinacija i sinergija **svih** društvenih aktera: lokalne vlasti, javnih ustanova, civilnog društva, privrednog sektora, građana, i dr. U nastavku su definisane obaveze i preporučene mjere za svaku od ovih grupa aktera u ostvarivanju ciljeva Povelje, a koje su rezultat održanog lokalnog dijaloga *Zajednica pokreće promjene*:

Član 1.

Glavni grad će u narednom periodu sa posebnom pažnjom sprovoditi:

1. **Strateško planiranje i inkluziju:** Integrirati principe društvene kohezije u lokalna dokumenta-Strateški plan razvoja Glavnog grada, prostorne planove, lokalne akcione planove. Prilikom izrade i revizije ovih dokumenata, sprovoditi konsultacije sa građanima i stručnjacima kako bi se glas zajednice čuo, uvažio i pretočio u konkretne razvojne mjere. Potrebno je razvijati mehanizme trajnog dijaloga između lokalne uprave i stanovništva, uključujući digitalne platforme za sugestije i konsultacije, ankete i fokus grupe. Time se osigurava da strateški dokumenti adekvatno odražavaju potrebe, izazove i prioritete različitih društvenih grupa.
2. **Finansijsku podršku programima i projektima:** Nastaviti i povećati izdvajanja u opštinskom budžetu za projekte koji doprinose društvenoj koheziji. Glavni grad pored godišnjih konkursa za finansiranje rada nevladinih organizacija, sredstva usmjerava i na socijalne usluge, edukativne programe, rad mladih, kulturne i sportske manifestacije koje promovišu interkulturalni dijalog, itd.
3. **Uspostaviti koordinaciono (stručno) tijelo za društvenu koheziju:** Formirati Lokalni Savjet za društvenu koheziju sastavljen od predstavnika opštine (službi, organa i javnih ustanova, preduzeća i dr.specijalizovanih agencija), centara za socijalni rad, policije, zdravstva, mjesnih zajednica, organizacija civilnog društva, privrede, akademskog sektora, omladine, itd. sa ciljem da strateški diskutuje i procjenjuje kvalitet društvene kohezije u Glavnom gradu, ostvareni napredak i upućuje godišnje preporuke. Paralelno, radi operativnog praćenja realizacije povelje, usklađivanja aktivnosti različitih aktera, predlaganja novih mjera i podnošenja redovnog izvještaja javnosti, gradonačelniku i Skupštini grada Glavni grad će obezbijediti administrativnu podršku radu tog tijela i pratiti sprovođenje dogovorenih zaključaka kroz formiranje Radne grupe Gradonačelnika kao tijela za praćenje implementacije Povelje.
4. **Redovni građanski dijalozi i forumi:** Organizovati periodične **Lokalne dijaloge** u različitim djelovima Podgorice gdje građani, predstavnici vlasti i stručnjaci zajednički identifikuju probleme i predlažu rješenja. Ovi forumi mogu biti tematski ili opšti po mjesnim zajednicama. Preporuka je da se jednom godišnje, a po potrebi i više puta održi **"Podgorički dijalog"** na gradskom nivou, čiji će zaključci direktno uticati na kreiranje i praćenje politika.
5. **Inkluzivne usluge i podrška svim građanima:** Proširiti obim i dostupnost socijalnih i dječjih zaštitnih usluga na lokalnom nivou kako bi se osiguralo kvalitetnije uživanje ljudskih prava. To uključuje otvaranje novih ili jačanje postojećih servisa za lica s invaliditetom, gerontološke centre i službe pomoći u kući za stare, skloništa za žrtve porodičnog nasilja, savjetovališta za mentalno zdravlje mladih, drop-in centri za pripadnike različitih marginalizovanih i ranjivih grupa itd. Neophodno je da svi pružaoci usluga (javni ili NVO) budu licencirani i da ispunjavaju propisane standarde kvaliteta. Glavni grad će, u skladu sa mogućnostima, finansijski ili infrastrukturno podržati razvoj ovih usluga u partnerstvu sa državnim organima i civilnim društvom.
6. **Programe ekonomskog osnaživanja:** Glavni grad Podgorica će, u skladu sa svojim nadležnostima i mogućnostima, pažljivo pratiti realizaciju mjera aktivne politike zapošljavanja, rezultate i izazove

kod implementacije različitih mjera i doprinosi obrazovanju i osposobljavanju za veću i uspješniju vidljivost na tržištu rada. Glavni grad će posebnu pažnju posvetiti preduzetništvu mladih kroz razvoj programa koji ih povezuje sa lokalnim biznis sektorom.

7. **Jačanje međugeneracijske solidarnosti i povezanosti:** Pokrenuti inicijative koje povezuju mlade i starije sugrađane i snaže ukupnu građansku solidarnost u društvu. U okviru škola i omladinskih klubova podsticati srednjoškolce i studente da posjećuju i pružaju podršku starijim licima u zajednici (pomoć u kući, digitalna edukacija za penzionere, zajedničke sportsko-rekreativne aktivnosti). Istovremeno, iskoristiti znanje i iskustvo starijih – organizovati mentorske programe gdje penzioneri prenose tradicionalne vještine, zanate, kulturu i istoriju mlađim generacijama. Kulturni centri i organizacije civilnog društva mogu organizovati „klubove za sve generacije“, gdje se kroz kreativne radionice, izložbe i druženja ostvaruje dijalog među generacijama ili sprovoditi druge edukativne programe kojima se unapređuje međusobna komunikacija, razumijevanje, prilagodljivost, poštovanje, empatija, povjerenje i strpljenje. Aktivnosti ove vrste mogu da doprinesu smanjivanju predrasuda, ublažavanju usamljenosti i izolovanosti starijih i generacijskog jaza.
8. **Podsticanje volonterizma i građanskih inicijativa:** Raditi na razvijanju gradskog programa volonterizma sa ciljem uključivanja svih društvenih grupa u zajedničke akcije solidarnosti. Kroz online platformu ili info-punkt u Glavnom gradu zainteresovani mogu da se prijave za učešće u akcijama (ekološke akcije, pomoć ugroženima, kulturni događaji). Grad će u saradnji sa NVO i civilnim društvom organizovati kampanje promocije volonterizma, posebno među mladima. Takođe, obezbijediće se malim građanskim inicijativama lakši pristup finansiranju (fond za građanske projekte u zajednici) i administrativna podrška. Time se osnažuje građanski aktivizam i osjećaj zajedništva kroz zajednički rad na terenu. Kroz vođenje Gradskog volonterskog servisa i koordinaciju volonterske akcije mladih Kancelarija za mlade će i dalje podsticati volonterizam u lokalnoj zajednici. Agencija za upravljanje zaštićenim područjima Podgorice, u sklopu ovog servisa u saradnji sa gradskim mehanizmom za mlade nastojeće da promoviše i razvija „zeleni volonterizam“, koji se specifično odnosi na zaštićene i ekološki osjetljive zone na teritoriji Glavnog grada.
9. **Kampanje za toleranciju i prevenciju nasilja, radikalizma i ekstremizma:** U partnerstvu sa vaspitno-obrazovnim ustanovama i civilnim društvom, posebno medijima, sprovesti kontinuirane javne kampanje koje promovišu vrijednosti tolerancije, nediskriminacije, rodne ravnopravnosti i nenasilja. Kroz TV, radio, društvene mreže i lokalne događaje, širiće se poruke jedinstva u različitosti i pozitivni primjeri doprinosa zajednici. Poseban fokus staviti na edukaciju mladih o štetnosti vršnjačkog nasilja, nasilja nad ženama i nasilja u porodici, govora mržnje, indoktrinacije i radikalizacije mladih. Kampanje će biti usklađene sa nacionalnim strategijama (npr. Strategijom za borbu protiv nasilja u porodici, Strategijom rodne ravnopravnosti, Strategijom za prevenciju i suzbijanje radikalizma i nasilnog ekstremizma) i međunarodnim obavezama (Istanbulskom konvencijom, Konvencijom o pravima djeteta, itd.). Mjerljiv cilj je porast prijavljivanja diskriminacije/nasilja i smanjenje istih kroz godine.
10. **Unapređenje pristupačnosti i inkluzivnog dizajna grada:** Planirati i realizovati monitoring i infrastrukturne mjere koje Glavni grad čine pristupačnim i ugodnim za sve. Intencija je da javni

prostor i usluge u Glavnom gradu postanu pristupačni, prijateljski i inkluzivni za sve građane/ke, bez obzira na njihovu starosnu dob, rodni identitet i invaliditet. To podrazumijeva: monitoring aktivnosti provjere pristupačnosti različitih javnih prostora, što uključuje i objekte u kojima se nalaze organi i službe Glavnog grada, ustanove i privredna društva čiji je osnivač Skupština Glavnog grada, uz izvještavanje o tome sa odgovarajućim preporukama za akciju i djelovanje, uklanjanje prepreka za neometano kretanje osoba sa invaliditetom (OSI) kroz primjenu obaveznih i drugih elemenata pristupačnosti i odgovarajućih praktičnih i funkcionalnih mjera i rješenja kako bi prostori i objekti u vlasništvu Glavnog grada postali pristupačni i inkluzivni; prilagođavanje gradskog prevoza za potrebe OSI; postavljanje info tabli i web obavještenja kojima se unaprjeđuje informisanost građana i korisnika usluga, unaprijediti raskrsnice regulisane svjetlosnom signalizacijom postavljanjem zvučnih obavještenja za slijepa i slabovidna lica, adaptirati saobraćajnice na način koji podrazumijeva postavljanje taktilne površine i oborenih ivičnjaka, uređivanje rekreativnih prostora, igrališta i parkova, uključujući i odgovarajuće bezbjedne sadržaje za djecu, OSI, roditelje, starije građane; razvijanje tzv. "gradova po mjeri djece" i "prijateljskih zona za starije" gdje su sadržaji pristupačni. Dugoročni je cilj da OSI, kao i svi drugi, u Glavnom gradu mogu bezbjedno i samostalno, odnosno sa što većom nezavisnošću, da se kreću javnim prostorom i ostvaruju svoje različite potrebe, bez diskriminacije u odnosu na druge. Prilikom planiranja novih javnih prostora, moraju se blagovremeno ispuniti standardi pristupačnosti. Prilagođavanje postojećih objekata u javnoj upotrebi u vlasništvu Glavnog grada vršiće se postepeno shodno godišnjim planovima. Radiće se i na jačanju kapaciteta zaposlenih u Glavnom gradu, za pristup i rad sa OSI. Navedene mjere podrazumijevaju i osiguranje inkluzivnog i podsticajnog radnog okruženja u Glavnom gradu za OSI.

11. **Vjerski pluralizam i tolerancija u Podgorici-** Podgorica ima dugu tradiciju kulturnog vjerskog i etničkog pluralizma. Vjerska raznolikost predstavlja pozitivan i podsticajan potencijal za ljudska prava i ukupan razvoj Glavnog grada. Vjerske slobode u Podgorici na bilo koji način ne trebaju biti ugrožene. Glavni grad je posvećen zastupanju i promovisanju vjerske tolerancije i pružanju podrške svim vjerskim zajednicama da njeguju, sačuvaju i odbrane svoje vjerske slobode. Glavni grad je odlučan da svim vjerskim zajednicama bude partner u zaštiti ljudskih prava, njihovom društvenom prihvatanju, suzbijanju vjerske netolerancije, borbi protiv rasizma, podjela i polarizacije, u zaštiti javnog zdravlja, prevenciji svih vidova bolesti zavisnosti, brige o mladima i porodici, promovisanju solidarnosti, bezbjednosti, vladavine prava i pravne sigurnosti. U tom pravcu organi, službe i ustanove Glavnog grada sa vjerskim organizacijama koje su dio civilnog društva u najširem smislu razvijaće odgovarajući dijalog, a shodno međusobnim potrebama i mogućnostima i programsku saradnju.
12. **Akcentovanje javnog prevoza putnika i alternativnih vidova prevoza:** Lokalna samouprava treba da nastavi u dosadašnjem duhu modernizacije i digitalizacije javnog prevoza putnika i unaprjeđenja infrastrukturne opremljenosti kako bi isto pogodovalo korišćenje i upućivalo građane na javni prevoz putnika i alternativne vidove prevoza. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti uređenju, modernizaciji i standardizaciji autobuskih stajališta. Postavljanje novih nadstrešnica, informativnih tabli, digitalnih displeja sa prikazom dolazaka i polazaka, pametne rasvjete i pristupačnih rampi za osobe sa invaliditetom značajno unaprjeđuju kvalitet usluge i povećanje bezbjednosti korisnika.

13. **Zajedničke ekološke i komunalne akcije:** U cilju povezivanja građana kroz brigu o zajedničkom prostoru, organizovati redovne akcije poput čišćenja obala rijeka, sadnje drveća, uređenja parkova i igrališta u svim djelovima Podgorice. Kroz kampanju "Za čistiji i zdraviji grad", motivisati građane svih generacija da volontiraju za ljepšu okolinu, a posebnu ulogu stručne podrške ima Agencija za upravljanje zaštićenim područjima Podgorice u sprovođenju ekoloških i volonterskih akcija na području zaštićenih prirodnih dobara (parkovi prirode i spomenici prirode) i njihovih tampon zona, uz osiguravanje poštovanja režima zaštite. Glavni grad u saradnji sa školama, sportskim klubovima, NVO i mjesnim zajednicama može preuzeti odgovornost za održavanje određenih lokacija (npr. "usvoji park" program). Ovakve aktivnosti ne samo da poboljšavaju životnu sredinu nego jačaju duh zajedništva i saradnje među učesnicima različitih profila.
14. **Kulturne, sportske i interkulture manifestacije i inicijative:** Glavni grad Podgorici promoviše i slavi različitosti i zajedništvo. To, između ostalog, podrazumijeva: kalendar događaja, festivale manjinskih kultura (gdje različite etničke zajednice predstavljaju svoju tradiciju cijelom gradu), sportske turnire mješovitih ekipa (mladi, manjinski narodi i manjinske nacionalne zajednice, OSI zajedno), umjetničke kolonije i izložbe na temu solidarnosti, koncerte i predstave koje nose društveno angažovane poruke. Glavni grad će logistički i finansijski podržati manifestacije koje doprinose interkulturnom dijalogu i društvenoj koheziji. Jedan od ciljeva je da Podgorica postane centar inkluzivnih kulturnih dešavanja u regionu, gdje se kroz umjetnost i sport brišu granice među ljudima. Posebno, Sekretarijat za sport će biti ključan akter u organizaciji inkluzivnih sportskih događaja, promociji zdravih stilova života i razvoju sportskih zona društvene kohezije u urbanim i prigradskim sredinama. Glavni grad će naročito podsticati dostupnost kulturnih sadržaja za mlade i djecu, posebno promovišući muzičko stvaralaštvo i kreativnost djece (jedna od mjera jeste i omogućavanje besplatnog pristupa gradskom dječijem horu).
15. **Razvoj digitalne inkluzije:** Glavni grad će nastojati da unaprijedi svoje web prezentacije postepenim unaprijeđenjem putem alata za digitalnu pristupačnost, koji bi omogućio prilagođavanje sadržaja osobama sa invaliditetom i drugim korisnicima kojima su potrebna prilagođena digitalna rješenja. U tom kontekstu, razmotriće se ugradnja alata za digitalnu pristupačnost, poboljšanje čitljivosti i navigacije, kao i dalje usklađivanje sa smjernicama digitalne pristupačnosti, sa ciljem da web prezentacije budu što jednostavnije za korišćenje i dostupne širem krugu korisnika.
16. **Praćenje i evaluacija:** Uspostaviti jasan sistem praćenja sprovođenja Povelje. Na godišnjem nivou, Radna grupa za praćenje primjene Povelje za društvenu koheziju izradiće izvještaj o realizaciji i napretku, koji će biti javan i razmatran na Skupštini Glavnog grada. Takođe, planira se srednjoročna evaluacija uz uključenje nezavisnih stručnjaka i predstavnika civilnog sektora, kako bi se Povelja po potrebi ažurirala novim mjerama ili prilagodila promjenama u zajednici.
17. **Odgovornost-** Glavni grad Podgorica odgovoran je za sprovođenje ciljeva i obaveza predviđenih Poveljom, kao i za evaluaciju i izvještavanje o postignutim rezultatima. Svaki akter je odgovoran za javno djelovanje u najboljem interesu zajednice, uz redovno izvještavanje o rezultatima.

Član 2.

Javni sektor i ustanove od opšteg značaja

1. **Dostupne i inkluzivne javne usluge:** Glavni grad Podgorica se obavezuje da svoje usluge učini dostupnim svim građanima, bez obzira na njihovu društvenu, etničku, rodnu, starosnu, ili ekonomsku pripadnost, u smislu dužnosti razvijanja proaktivnog pristupa u prepoznavanju i pružanju podrške onima kojima je ona najpotrebnija. Informacije o pravima korisnika, procedurama pristupa uslugama, kao i kontaktima za prijavu diskriminacije ili nepravilnosti moraju biti jasno istaknute, pristupačne i redovno ažurirane. Na ovaj način se gradi povjerenje građana u javne službe kao stubove jednakosti i socijalne pravde.
2. **Obrazovanje za društvenu koheziju:** Glavni grad Podgorica u skladu sa svojim nadležnostima prati i podržava različite i raznovrsne aktivnosti i sadržaje kojima se doprinosi obrazovanju i održivom formiranju vrijednosnog sistema kod mladih. U skladu sa tim, sve nadležne i zainteresovane strane biće pozvane i podsticane da promovišu interkulturno razumijevanje, nenasilje, toleranciju, solidarnost i poštovanje različitosti. Preporučuje se sprovođenje redovnih radionica i edukativnih programa za mlade, sa fokusom na prevenciju vršnjačkog nasilja, govora mržnje, kao i očuvanje lokalnog kulturnog naslijeđa svih etničkih zajednica koje žive na teritoriji Podgorice. Njegujući duh poštovanja i zajedništva, obrazovni sistem postaje temelj dugoročne društvene kohezije.
3. **Rodna ravnopravnost i zaštita najugroženijih:** Povelja potvrđuje odlučnost lokalnih vlasti da sistemski pristupe zaštiti žena, djece i drugih ranjivih grupa od svih oblika nasilja. Javne institucije, u partnerstvu sa civilnim sektorom, obavezuju se da kontinuirano rade na edukaciji stanovništva, prevenciji nasilja i pružanju sveobuhvatne podrške žrtvama. Time se ne samo gradi institucionalno povjerenje, već se stvara kultura nulte tolerancije na nasilje, gdje zajednica reaguje solidarno i pravovremeno.
4. **Međusektorska saradnja za socijalnu zaštitu:** Glavni grad razvijaće komunikaciju, razmjenu informacija i mišljenja i inicirati konkretniju, programsku i projektnu saradnju sa javnim institucijama nadležnim za socijalnu i zdravstvenu zaštitu, akademskim ustanovama, specijalizovanim nevladinim organizacijama i drugim subjektima civilnog društva.
5. **Odgovornost i profesionalnost u radu:** Zaposleni u javnom sektoru su prvi nosioci povjerenja građana u sistem i kao takvi dužni su da postupaju odgovorno, profesionalno i transparentno.

Obaveza svake ustanove jeste uspostavljanje i jačanje internih mehanizama za primanje i rješavanje pritužbi korisnika, kao i obezbjeđenje djelotvornih odgovora na iste.

Član 3.

Civilno društvo i građani

1. **Zagovaranje prava i politika:** Organizacije civilnog društva u Podgorici, što uključuje nevladine organizacije i neformalne građanske inicijative i grupe građana u Podgorici, predstavljaju vitalan kanal kroz koji građani, naročito oni iz ranjivih grupa, ostvaruju svoj glas u procesu donošenja odluka. One su pozvane da nastave sa zagovaranjem pravednijih i inkluzivnijih politika u oblastima kao što su socijalna zaštita, ljudska prava, zaštita životne sredine, jednakost i omladinska politika. Aktivnim učešćem u javnim raspravama, davanjem komentara na nacрте lokalnih akata i kroz medijsku vidljivost, civilni sektor postaje korektivni faktor u demokratskom procesu.
2. **Implementacija projekata za zajednicu:** Civilno društvo već značajno doprinosi realizaciji konkretnih inicijativa koje rješavaju probleme građana i jačaju međuljudske veze. Ova Povelja podstiče razvoj i širenje takvih projekata, naročito onih koji podstiču dijalog među različitim grupama, povezuju institucije i zajednicu i pružaju održiva rješenja. Svaka organizacija treba da koristi svoj potencijal i ekspertizu kako bi obogatila društveni život i doprinosila lokalnom razvoju.
3. **Nadzor i društvena odgovornost:** Jedna od ključnih uloga civilnog društva jeste nadgledanje rada vlasti i zaštita prava građana. Organizacije civilnog društva u skladu sa svojim programskim djelovanjima i potrebama su pozvane na praćenje i sprovođenje lokalnih i nacionalnih akcionih planova, izvještavanje javnosti o uspjesima i izazovima, te predlaganju poboljšanja. Kroz izvještaje iz sjenke i analize politika, civilni sektor može obezbijediti povratnu informaciju lokalnoj upravi i postaje nezaobilazan partner u unaprjeđenju demokratskog upravljanja.
4. **Umrežavanje i volonterizam:** Jačanje solidarnosti i zajedničkog djelovanja kroz volonterske inicijative i međusobno umrežavanje organizacija civilnog društva predstavlja temelj društvene kohezije. Civilno društvo podstiče građane na aktivno učešće u društvenim procesima, a veće organizacije imaju odgovornost da podrže manje inicijative kroz mentorstvo i zajedničke projekte. Sinergija unutar civilnog sektora, vođena vrijednostima Povelje, ima moć da mijenja stvarnost lokalnih zajednica iznutra.

Član 4.

Građani (pojedinci i neformalne grupe građana)

1. **Aktivno građanstvo:** Građani Podgorice su temelj ove Povelje. Svako ima pravo, ali i odgovornost da se uključi u društveni život, da predlaže rješenja i učestvuje u donošenju odluka. Aktivnim učešćem u mjesnim zajednicama, javnim raspravama, forumima i putem digitalnih platformi, građani oblikuju budućnost svog grada. Povelja prepoznaje snagu pojedinca da mijenja zajednicu.
2. **Poštovanje i solidarnost:** Međusobno poštovanje, podrška i empatija čine osnov svakodnevnog života u Podgorici. Građani se pozivaju da reaguju kada svjedoče nepravdi, da osude diskriminaciju, nasilje i govor mržnje, te da grade mostove tamo gdje postoje podjele.
3. **Samoinicijativa i povezivanje:** Neformalne inicijative, komšijska udruživanja, društvene mreže i lokalni volonterski pokreti čine dinamičan i fleksibilan dio društvene strukture. Opština se obavezuje da prepozna, osnaži i podrži ovakve građanske napore jer upravo oni reflektuju autentične potrebe zajednice.
4. **Odgovornost prema zajedničkim dobrima:** Građani su pozvani da se prema javnim prostorima, resursima i infrastrukturi odnose pažljivo i odgovorno. Briga o životnoj sredini, održivosti i javnom interesu treba da bude svakodnevna praksa. U kriznim vremenima, odgovornost i solidarnost postaju ogledalo društvene zrelosti i otpornosti zajednice.

Član 5.

Privredni sektor (lokalne kompanije i preduzetnici)

1. **Društveno odgovorno poslovanje:** Privredni subjekti sa sjedištem na teritoriji Glavnog grada Podgorici pozvani su da, u okviru svojih kapaciteta, uključe principe društvene odgovornosti u svakodnevno poslovanje. To podrazumijeva poštovanje radničkih prava, promovisanje jednakih šansi, zapošljavanje mladih i ranjivih grupa, te prilagođavanje radnog okruženja osobama sa invaliditetom. Odgovorna privreda nije samo generator profita, već i pokretač društvene stabilnosti i solidarnosti.
2. **Podrška zapošljavanju ranjivih grupa:** Privatni sektor, u saradnji sa nadležnim institucijama, ima značajnu ulogu u smanjenju nezaposlenosti među ranjivim kategorijama. Kroz uvođenje

programa praksi, obuka i pripravničkih angažmana za mlade, žene koje se vraćaju na tržište rada i pripadnike marginalizovanih zajednica, lokalne firme doprinose ne samo zapošljavanju već i integraciji u društveni život.

3. **Ulaganje u zajednicu:** Privredni akteri se ohrabruju da dio svog profita reinvestiraju u projekte koji imaju društveni značaj – kroz stipendiranje učenika i studenata, donacije školama i ustanovama, podršku kulturnim i sportskim dešavanjima. Ovakvim pristupom, lokalna privreda postaje ravnopravan partner u unapređenju kvaliteta života svih građana.
4. **Javno-privatno partnerstvo:** Kroz odgovorna javno-privatna partnerstva, privreda i javni sektor mogu zajednički unaprijediti kvalitet usluga i dostupnost resursa građanima. Otvorena i transparentna saradnja na razvoju socijalnih preduzeća, lokalne infrastrukture i usluga u zajednici biće podržana ovom Poveljom kao mehanizam koji omogućava održiva rješenja vođena interesom opšteg dobra.

ANEKS I: Plan implementacije Povelje i njenih odredbi (za period od 2026.-2028.)

Povelja je usmjerena ka svim akterima društvenog života u Podgorici – građanima i građankama, lokalnoj samoupravi, obrazovnim ustanovama, nevladinim organizacijama, medijima i ostalim relevantnim institucijama. Suština leži u zajedničkom djelovanju: samo kroz međusektorsku saradnju moguće je ostvariti opšte dobro.

Dokument uključuje i dvogodišnji plan implementacije, sa jasno definisanim odgovornostima i rokovima za svaku predviđenu aktivnost. Na taj način, preporuke proizašle iz Podgoričkog dijaloga neće ostati na nivou ideja, već će biti pretočene u konkretni lokalni akcioni plan i budžetske okvire. Time se odgovornost za sprovođenje mjera dijeli među svim akterima – od donosilaca odluka, preko civilnog i poslovnog sektora, do samih građana i građanki Podgorice.

1. Institucionalizacija Povelje

R.br.	Mjera/aktivnost	Odgovorna institucija	Rok za implementaciju	Izvor finansiranja
1.1.	Obrazovati međusektorsku Radnu grupu koja će operativno pratiti primjenu Povelje, prikupljati informacije i pripremati izvještaj Gradonačelniku i Skupštini	Glavni grad Podgorica Služba gradonačelnika	2026.godina i dalje	Resursi Glavnog grada
1.2.	Uspostaviti tijelo/Savjet za društvenu koheziju Glavnog grada Podgorice koje će razmatrati izvještaj Radne grupe i davati smjernice za dalji napredak	Glavni grad Podgorica Služba gradonačelnika	2026. godina i dalje	Resursi Glavnog grada
1.3.	Promovisanje Povelje u javnosti	Glavni grad Podgorica Služba Gradonačelnika Služba za odnose sa javnošću	2026.godina	Resursi Glavnog grada
1.4.	Uspostaviti mehanizam periodičnih Lokalnih dijaloga na teritoriji	Glavni grad Podgorica	Godišnje	Resursi Glavnog grada u saradnji sa međunarodnim

	Podgorice, kroz koje će građani, predstavnici institucija i stručnjaci zajednički identifikovati ključne probleme i predlagati konkretna rješenja	Svi organi		partnerima za 2026. godinu
1.5.	Izraditi redovni godišnji izvještaj o sprovođenju implementacionog plana Povelje	Radna grupa za praćenje primjene Povelje za društvenu koheziju	Godišnje	Resursi Glavnog grada
1.6.	Radna grupa za praćenje primjene Povelje o društvenoj koheziji će obilježiti Međunarodni Dan tolerancije u svijetlu jačanja društvene kohezije u Glavnom gradu i promocije ove Povelje	Radna grupa za praćenje primjene Povelje će sprovesti aktivnosti na obilježavanju Međunarodnog Dana tolerancije u svijetlu jačanja društvene kohezije u Glavnom gradu i promocije ove Povelje	2026. i dalje	Resursi Glavnog grada

2. Razvoj društvene kohezije kroz kulturu i turizam

R.br.	Mjera/aktivnost	Odgovorna institucija	Rok implementaciju za	Izvor finansiranja
2.1.	Organizovati javne tribine sa angažovanjem svih relevantnih aktera, s ciljem stvaranja transparentnog i inkluzivnog prostora za diskusiju o strategijama valorizacije lokalnih turističkih resursa	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za preduzetništvo i investicije Turistička organizacija Podgorica	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada
2.2.	Osnovati specijalizovani turistički centar Duklja	Glavni grad Podgorica Služba Glavnog gradskog arhitekta Agencija za	2026. godina	Resursi Glavnog grada

		izgradnju i razvoj Podgorice		
2.3.	Planirati i realizovati valorizaciju šetališta Stare Varoši kroz osmišljavanje atraktivnih prostora za prezentaciju lokalnih proizvoda te organizaciju autentičnih kulturnih manifestacija	Glavni grad Podgorica Sekeretarijat za preduzetništvo i investicije Sekretarijat za kulturu Turistička organizacija Podgorice MZ Stara Varoš	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada
2.4.	Postavljanje istorijskih i informativnih tabli o kulturno-istorijskim znamenitostima na području spomen parka Gorica, ispred Sahat kule i na drugim lokacijama na teritoriji Glavnog grada	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za kulturu Turistička organizacija Podgorice Agencija za upravljanje zaštićenim područjima Podgorice Nadležni državni organi	2026.godina pripremne aktivnosti	Resursi Glavnog grada
2.5.	Kontinuirana realizacija kulturno-umjetničkih i edukativnih aktivnosti u zoni park šume Gorica	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za kulturu Agencija za upravljanje	2026. godina i dalje	Resursi Glavnog grada

		zaštićenim područjima Podgorice		
2.6.	Implementirati digitalne informacione sisteme putem QR kodova, pružajući posjetiocima pravovremene i relevantne informacije o dešavanjima, te značajnim turističkim, kulturnim i istorijskim lokacijama u gradu	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za kulturu Turistička organizacija Podgorice Služba za informacioni sistem	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada
2.7.	Organizovati specijalizovane radionice i edukativne programe usmjerene na razvoj i primjenu inovativnih metoda u kreiranju novih kulturnih sadržaja	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za kulturu	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada
2.8.	Promovisati kulturne vrijednosti kroz organizaciju javnih događaja, izložbi i performansa	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za kulturu	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada
2.9.	Pružanje podrške za (su)finansiranje mladih kulturnih aktera u svim oblastima, kroz jasno definisane kriterijume i transparentne mehanizme, s ciljem stimulisanja inovativnosti i održivog razvoja kulturnog sektora	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za kulturu Sekretarijat za lokalnu samoupravu i saradnju sa civilnim društvom	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada
2.10.	Podsticati razvoj ruralnog turizma kroz sistematski osmišljene mjere podrške, uključujući promociju etno sela, razvoj agroturizma i kreiranje	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za preduzetništvo i investicije	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada

	autentične turističke ponude- Promocija herbal turizma (putevi bilja), putevi meda i vinske ceste Podsticajne mjere kroz biznis ideje i ostale programe u poljoprivredi Podrška sajmovima i manifestacijama iz oblasti poljoprivrede Podrška promotivnim aktivnostima kroz podršku prerađivačima	Služba za poljoprivredu i ruralni razvoj		
2.11.	Uspostaviti robustan sistem administrativne podrške kroz formiranje mreže koordinatora mjesnih zajednica, unapređenje komunikacije s lokalnom upravom te implementaciju mehanizama za efikasnije rješavanje specifičnih izazova ruralnih područja	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za lokalnu samoupravu i saradnju sa civilnim društvom	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada
2.12.	Promovisati kulturne vrijednosti, sadržaje i događaje putem medijskih platformi	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za kulturu	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada

3. Poboljšanje društvene kohezije kroz prevenciju nasilja

R.br.	Mjera/aktivnost	Odgovorna institucija	Rok implementaciju za	Izvor finansiranja
3.1.	Podsticati aktivno učešće djece u sportskim aktivnostima, kulturnim događanjima i	Glavni grad Podgorica	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada

	manifestacijama	Sekretarijat za sport Sekretarijat za kulturu		
3.2.	Izrada Akcionog plana podrške žrtvama nasilja	Glavni grad Nadležna ministarstva Pravosuđe NVO	2026.	Resursi Glavnog grada
3.3.	Osnivanje Javne ustanove Centar za razvoj i pružanje usluga iz oblasti socijalne i dječje zaštite	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za socijalno staranje	2026.	Resursi Glavnog grada

4. Podsticanje participativne demokratije, aktivnog građanstva i transparentnost

R.br.	Mjera/aktivnost	Odgovorna institucija	Rok implementaciju za	Izvor finansiranja
4.1.	Organizovati redovne forume i sastanke građana/ki s predstavnicima mjesnih zajednica radi unapređenja transparentnosti i participacije u donošenju odluka	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za lokalnu samoupravu i saradnju sa civilnim društvom	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada
4.2.	Sprovoditi kontinuirane edukativne programe za zaposlene u lokalnoj upravi s ciljem unapređenja njihovih vještina i kapaciteta za pružanje kvalitetnijih javnih servisa	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za lokalnu samoupravu i saradnju sa civilnim društvom	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada
4.3.	Optimizovati veb stranicu Glavnog grada pojednostavljivanjem obrazaca i zahtjeva kako bi se poboljšala komunikacija između građana i gradske	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za lokalnu samoupravu i saradnju sa civilnim	kontinuirano	Resursi Glavnog grada

	administracije	društvom		
4.4.	Prilagoditi javne rasprave ciljanim grupama odabirom adekvatnih termina i lokacija, čime bi se povećala participacija i inkluzivnost u procesu donošenja odluka	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za lokalnu samoupravu i saradnju sa civilnim društvom	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada
4.5.	Omogućiti građanima/kama učešće u ranoj fazi planiranja projekata i donošenja odluka kroz mjesne zajednice	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za lokalnu samoupravu i saradnju sa civilnim društvom	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada

5.Povezivanje lokalne zajednice i obrazovnog sistema

R.br.	Mjera/aktivnost	Odgovorna institucija	Rok implementaciju za	Izvor finansiranja
5.1.	Realizacija obrazovnih programa namijenjenih djeci posebnih obrazovnih potreba	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za kulturu Sekretarijat za socijalno staranje	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada
5.2.	Planirati i realizovati programe u oblastima sporta, kulture i ostalih društveno-relevantnih sekcija	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za kulturu Sekretarijat za sport	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada

6.Mladi i društvena kohezija

R.br.	Mjera/aktivnost	Odgovorna institucija	Rok implementaciju za	Izvor finansiranja
6.1.	Sprovođenje aktivnosti/projekata NVO koji za cilj imaju unaprjeđenje društvene	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada

	kohezije	lokalnu samoupravu i saradnju sa civilnim društvom		
6.2.	Realizacija godišnje kampanje „Mladi grade zajednicu“ u svim mjesnim zajednicama	Sekretarijat za lokalnu samoupravu i saradnju sa civilnim društvom	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada
6.3.	Uspostaviti efikasne komunikacione platforme koje omogućavaju redovnu razmjenu informacija i saradnju između škola, roditelja i mjesnih zajednica radi smanjenja štetnih medijskih narativa na mlade	Glavni grad Podgorica Služba za informacioni sistem Sekretarijat za lokalnu samoupravu i saradnju sa civilnim društvom	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada
6.4.	Promovisati volonterizam kod mladih kroz aktivnosti Kancelarije za mlade	Sekretarijat za lokalnu samoupravu i saradnju sa civilnim društvom	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada

7.Unaprjeđenje pristupačnosti

R.br.	Mjera/aktivnost	Odgovorna institucija	Rok implementaciju za	Izvor finansiranja
7.1.	Monitoring pristupačnosti organa, službi, ustanova i privrednih društava čiji je osnivač Skupština Glavnog grada sa kreiranjem izvještaja i preporuka o poboljšanju pristupačnosti	Služba gradonačelnika Svi organi	2026. godine i nadalje	Resursi Glavnog grada
7.2.	Priprema i objavljivanje tematskih izvještaja (publikacija o pristupačnosti, npr. Gradske kulture, itd.)	Služba gradonačelnika-Kancelarija za ljudska prava, svi organi	2026. godine i nadalje	Budžet Glavnog grada
7.3.	Realizacija preporuka u odnosu na poboljšanje pristupačnosti	Sekretarijat za planiranje prostora i	2026. i nadalje	Budžet Glavnog grada

		održivi razvoj Agencija za izgradnju i razvoj Podgorice Sekretarijat za socijalno staranje Služba Gradonačelnika		Međunarodni partneri
--	--	--	--	----------------------

8.Unaprjeđenje saobraćajne infrastrukture i sigurnosti

R.br.	Mjera/aktivnost	Odgovorna institucija	Rok implementaciju za	Izvor finansiranja
8.1.	Sprovođenje preventivnih edukativnih kampanja za sve učesnike u saobraćaju (kampanje za djecu predškolskog uzrasta, osnovnih i srednjih škola) kampanja bezbjedne vožnje za motocikliste i mlade vozače i dr.), specijalizovanih programa za promociju upotrebe alternativnih prevoznih sredstava, takmičenja na temu saobraćajnih propisa i ponašanja u saobraćaju	Vlada Crne Gore Ministarstvo provjete, nauke i inovacija Glavni grad Podgorica Sekretarijat za saobraćaj	2027. i nadalje	Resursi Glavnog grada
8.2.	Organizovanje obilježavanja Evropske nedjelje mobilnosti	Glavni grad Podgorica	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada
8.3.	Izrada Studije bike sharing	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za saobraćaj Odabrani ponuđač	2026. – 2027. godina	Resursi Glavnog grada

8.4.	Izrada Studije razvoja saobraćaja za Glavni grad Podgorica	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za saobraćaj Odabrani ponuđač	2026. godina	Resursi grada	Glavnog
8.5.	Digitalna integracija, modernizacija infrastrukture i uvođenje inteligentnih transportnih sistema kao osnove za efikasno i bezbjedno upravljanje saobraćajem	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za saobraćaj Odabrani ponuđač	Kontinuirano	Resursi grada	Glavnog
8.6.	Sistemska analiza saobraćaja u mirovanju (parkinga motornih vozila)	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za saobraćaj "Parking servis Podgorica" DOO – Podgorica	Kontinuirano	Resursi grada	Glavnog
8.7.	Aktivnosti na regulisanju bezbjednih zona škola i obrazovnih institucija, opasnih dionica puteva i opasnih raskrsnica (crnih tačaka)	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za saobraćaj	Kontinuirano	Resursi grada	Glavnog
8.8.	Razvoj održivog javnog prevoza i aktivne mobilnosti	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za saobraćaj "Putevi" DOO – Podgorica Odabrani ponuđač	Kontinuirano	Resursi grada	Glavnog
8.9.	Izgradnja i rekonstrukcija autobuskih stajališta	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za	2026. godina	Resursi grada	Glavnog

		saobraćaj Odabrani ponuđač		
8.10.	Nabavka i ugradnja opreme za digitalizaciju autobuskih stajališta – led informacione table za potrebe Sekretarijata za saobraćaj	Glavni grad Podgorica Sekretarijat za saobraćaj Odabrani ponuđač	2026. godina	Resursi Glavnog grada
8.11.	Modernizovati signalizacione sisteme primjenom savremenih tehnologija, s ciljem povećanja sigurnosti i efikasnosti saobraćaja	Glavni grad Komunalne usluge	Kontinuirano	Resursi Glavnog grada

Na osnovu člana 38 stav 1 tačka 2 Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni list Crne Gore", br. 02/18, 34/19, 38/20, 50/22, 84/22, 81/25 i 98/25) i člana 60 stav 1 Statuta Glavnog grada ("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 08/19, 20/21, 49/22 i 51/25), Skupština Glavnog grada - Podgorice, na sjednici održanoj decemba 2025. godine, donijela je

ODLUKU

o usvajanju Povelje o društvenoj koheziji Glavnog grada Podgorice

Član 1

Usvaja se Povelja o društvenoj koheziji Glavnog grada Podgorice koja sadrži Plan implementacije Povelje i njenih odredbi za period 2026. - 2028. godina, koja je sastavni dio ove odluke.

Član 2

Za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene Povelje o društvenoj koheziji Glavnog grada Podgorice obrazovaće se međusektorsko Radno tijelo.

Član 3

Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore - Opštinski propisi".

Broj: _____
Podgorica, _____ 2025. godine

SKUPŠTINA GLAVNOG GRADA

Predsjednica,
dr Jelena Borovinić-Bojović

O b r a z l o ž e n j e

Pravni osnov za donošenje ove Odluke sadržan je u članu 38 stav 1 tačka 2 Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni list Crne Gore", br. 02/18, 34/19, 38/20, 50/22, 84/22, 81/25 i 98/25) kojim je propisano da Skupština donosi propise i druge opšte akte, i u članu 60 stav 1 Statuta Glavnog grada ("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 08/19, 20/21, 49/22 i 51/25), kojim je propisano da u vršenju poslova iz okvira svoje nadležnosti, Skupština donosi Statut Glavnog grada, Poslovnik Skupštine, odluke, rješenja, zaključke, deklaracije, povelje, preporuke, program rada i druge akte.

Povelja o društvenoj koheziji Glavnog grada Podgorice je proistekla iz UN projekta "Zajedno za opšte dobro", u kojem je Glavni grad Podgorica partner, a koji sprovode UNDP, UNICEF, UNESCO, u saradnji sa Vladom Crne Gore i uz finansijsku podršku Fonda Ujedinjenih nacija za izgradnju mira. Projekat ima za cilj jačanje društvene kohezije kroz dijalog i zajedničke inicijative, čime doprinosi opštem dobru i jačanju povjerenja u institucije.

Na osnovu dokumenta koji je izradio stručni tim UNDP-a, baziranog na preporukama građana, civilnog sektora, akademske zajednice, privredne zajednice, djece i mladih, predstavnika lokalnih institucija, koji su dati na Podgoričkom dijalogu, održanom dana 04. i 05. decembra 2024. godine u Podgorici, Radna grupa obrazovana Rješenjem Gradonačelnika, broj 06-029/25-4880 od 07.11.2025. godine je izradila Nacrt Povelje o društvenoj koheziji Glavnog grada Podgorice, čiji je sastavni dio Plan implementacije Povelje i njenih odredbi (za period 2026-2028.). Povelja, pored uvodnog dijela, sadrži: načela, ciljeve, obaveze i u uloge ključnih aktera (Glavni grad, javni sektor i ustanove od opšteg značaja, civilno društvo i građani, građani i privredni sektor).

Plan implementacije Povelje i njenih odredbi prenosi preporuke sa Podgoričkog dijaloga kroz 8 oblasti odnosno 46 konkretnih mjera/aktivnosti i to za sljedeće teme: (institucionalizacija Povelje, razvoj društvene kohezije kroz kulturu i turizam, poboljšanje društvene kohezije kroz prevenciju nasilja, podsticanje participativne demokratije, aktivnog građanstva i transparentnost, povezivanje lokalne zajednice i obrazovnog sistema, mladi i društvena kohezija, unaprjeđenje pristupačnosti, unaprjeđenje saobraćajne infrastrukture i sigurnosti).